

balans in het kort

Uitgave van Balans • voor ouders van kinderen met ontwikkelingsstoornissen bij leren en/of gedrag

Dyslexie

Korte uitleg over **ernstige lees- en spellingproblemen**

Voorbeeld

Het is eind december in groep drie als Wouter nog steeds de letters niet kan koppelen aan de klanken die er bij horen en elk woord nog spelt of raadt. Hij loopt sterk achter bij zijn klasgenoten en wordt daar erg onzeker van. De zin om het lezen te oefenen is er bij hem al uit. Daardoor raakt hij steeds verder achterop. Wordt hij niet op tijd geholpen, dan kan zijn ontwikkeling op school ernstig belemmerd worden omdat er voor alle vakken gelezen moet worden. Ook kunnen er gedragsproblemen ontstaan.

Dyslexie

Bij dyslexie gaat het om problemen bij het technisch leren lezen. Problemen met het leren herkennen van de koppelingen tussen klanken en schrifttekens (letters) en vervolgens de automatische herkenning van woorden. Kinderen met dyslexie hebben in principe geen moeite met het *begrijpend* lezen. Wél kan dat te lijden hebben van de problemen bij het technisch lezen.

Lezen op school

In groep drie blijft ongeveer tien procent van de kinderen achter bij het normale tempo van leren lezen. Daar kunnen allerlei oorzaken voor zijn. Er hoeft dan nog geen sprake te zijn van dyslexie. Maar hulp is dan wel geboden om een achterstand in te halen of niet verder te laten oplopen en frustraties bij het kind te voorkomen. Elke school heeft protocollen waarin staat beschreven hoe de kinderen met lees- en spellingproblemen geholpen kunnen worden. Gaat het kind ondanks alle inspanningen niet vooruit, dan kan er sprake zijn van dyslexie en moet een kind worden verwezen voor diagnostiek en behandeling. Dat komt voor bij ongeveer 3 tot 4 procent van alle leerlingen.

Diagnose

De psycholoog of orthopedagoog onderzoekt met behulp van een aantal testen of er genoeg kenmerken zijn van dyslexie om de diagnose te kunnen stellen. Doorgaans neemt een dergelijke procedure enkele dagdelen in beslag. Blijkt er sprake te zijn van dyslexie, dan wordt er bij lichtere problemen terugverwezen naar de school. Bij ernstige problemen wordt een behandeling in de gezondheidszorg geadviseerd.

Bijkomende problemen

Dyslexie komt regelmatig voor in combinatie met andere stoornissen. Dan worden de problemen extra zwaar. Bij kinderen met dyslexie is vaker dan bij andere kinderen sprake van spraak-taalstoornissen, motorische stoornissen, rekenstoornissen of ADHD. Soms worden de andere stoornissen over het hoofd gezien omdat de aandacht alleen op dyslexie gevestigd is. Uiteraard vragen de verschillende stoornissen om een eigen, maar liefst wel gecombineerde aanpak.

Behandeling

Er is geen therapie die dyslexie 'geneest'. De aanpak bij kinderen met ernstige dyslexie is erop gericht door training van letter-klank-combinaties, woordherkenning en gebruik van strategieën voor spelling het minimale niveau van de functionele geletterdheid te bereiken. Dit is het niveau dat iemand nodig heeft om zich in opleiding en maatschappij te kunnen redden. Behalve voor training is er in de behandeling ook aandacht voor het gebruik van ondersteunende ICT-hulpmiddelen. Naast de protocollen leesproblemen en dyslexie voor het onderwijs zijn er ook protocollen ontwikkeld voor diagnose en behandeling van dyslexie.

Ondersteuning

ICT-hulpmiddelen zijn niet meer weg te denken bij de hulp aan kinderen met dyslexie. Ze kunnen zowel het lezen als het spellen ondersteunen maar ook worden aangewend voor algemene leerondersteuning. Vanaf de bovenbouw van het basisonderwijs is voorleesapparatuur of een voorleesfunctie op de computer van onschatbare waarde om teksten en boeken te kunnen 'luister/lezen'. Kinderen moeten hiermee leren werken voordat ze naar het voortgezet onderwijs gaan.

Voorzieningen

Voor leerlingen met dyslexie zijn in het onderwijs diverse voorzieningen mogelijk. Met een dyslexieverklaring hebben ze bij proefwerken, toetsen en examens recht op meer tijd of teksten met een vergroot lettertype. Andere voorzieningen zoals mondelinge overhoringen, het gebruik van audioapparatuur, spellingshulpmiddelen of digitale woordenboeken worden per leerling afgesproken aan de hand van de adviezen van deskundigen. Balans heeft een uitgebreid overzicht van de geldende regels bij voorzieningen.

Achtergronden

Dyslexie wordt veroorzaakt door een (minimale) afwijking in het functioneren van de hersenen. Dit komt in sommige families vaker dan gemiddeld voor. Er is dus sprake van een sterke erfelijke factor. Op de kleuterleeftijd is dyslexie nog niet vast te stellen. Wel kunnen er een aantal signalen zijn om het kind extra in de gaten te houden. Vooral als het kind een langzame taalontwikkeling heeft en/of wanneer dyslexie in de familie voorkomt.

Voor meer informatie kunt u terecht bij het Steunpunt Dyslexie van Balans (www.steunpuntdyslexie.nl).

Kenmerken

Leerlingen met dyslexie kunnen moeite hebben:

- om het verschil te horen tussen klanken als m en n; p, t en k; s, f en g; eu, u en ui
- om de klanken in volgorde te zetten ('dorp', 'drop')
- om de aandacht te houden bij 'klankinformatie' (gesproken woord)
- met het inprenten van reeksen (bijvoorbeeld tafels of spellingregels)
- met het onthouden van vaste woordcombinaties, uitdrukkingen of gezegdes
- met het onthouden van losse gegevens (rijtjes, woordjes, jaartallen enz.)

De dyslexie wordt soms pas in het vervolgonderwijs opgemerkt. Dat is mogelijk als de basisschool het niet heeft herkend, of als de leerling door een zeer goede intelligentie in staat was de problemen te omzeilen of te camoufleren.

In het voortgezet onderwijs vallen ze dan op omdat:

- ze opeens heel veel nieuwe woorden tegelijk moeten leren
- ze moeten presteren onder tijdsdruk
- ze ook vreemde talen krijgen, waarbij de spellingregels soms onduidelijk zijn
- er in het voortgezet onderwijs meer wordt gelet op een correcte spelling

In het voortgezet onderwijs kunnen leerlingen met dyslexie opvallen door:

- slecht mondeling en schriftelijk taalgebruik
- spreken of schrijven in korte zinnen
- een zwak werkgeheugen
- een moeilijk leesbaar handschrift
- veel verbeteringen en doorhalingen in schriftelijk werk
- een negatief zelfbeeld, faalangst, extreme spanning bij lees- en spreekbeurten, proefwerken en presteren onder tijdsdruk

november 2008

Korte uitleg over **ernstige**

lees- en spellingproblemen

Uitgave van de Landelijke oudervereniging Balans

Meer lezen: Boek *Houvast bij leesproblemen en dyslexie op de basisschool*
www.steunpuntdyslexie.nl

Landelijk bureau Balans: tel. 030 - 225 50 50

